

אומרת הגמרא: ואף אחיה השילוני שהיה נביא וצדיק גמור משה
מחמת עצמו זו וחתם על אותו כתב שיעשו כל מה שיאמר להם
ירבעם.
מוכיחה הגמרא שאחיה השילוני חתם לירבעם: דהא – שהרי והוא
בן נגשי שמלך על ישראל לאחר זמן צדיקא דבה הוה – צדיק גדול
היה, שְׁנָאִמְרַי (מלכים ב' י' ל"א) 'וַיֹּאמֶר ה' אֵל יִשְׂרָאֵל וְעַן אֲשֶׁר הָיִיתָ
לַעֲשׂוֹת הַיָּשָׁר בְּעֵינֵי כָּל אִשְׂרָאֵל בְּלִבְבִּי עֲשִׂיתָ לְבִית אֲחָאָב בְּנֵי רִבְעִים
יָשָׁבוּ לְךָ עַל כָּפֵא יִשְׂרָאֵל, וּמוֹכַח שְׁהִיָּה צָדִיק, וּמִכָּל מָקוֹם כְּתִיב
בַּפְּסוּק שֶׁאֲחֵרֵי 'וְהָיָה לֹא שָׁמַר לְלִבָּת כְּתוּרָה ה' אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל כָּל
לְבָבוֹ לֹא סָר מֵעַל הַטָּהָר וְרִבְעָם אֲשֶׁר הִתְמַיָּא אֶת יִשְׂרָאֵל, וּמֵאִי
נִרְמָא לִיה – מִה גָרַם לוֹ שֶׁלֹּא סָר מֵעַגְלֵי הַזֹּהֵב שֶׁהֶעֱמִיד יִרְבֵּעַם,
וְהָיָה צָדִיק גָּמוּר הִיָּה, אֲמַר אֲבִי, בְּרִית בְּרִיתָה לְשָׁפְתִים – אִדָּם
הָאִמֹר בִּשְׁפָתָיו דָּבַר, אִף אִם בִּלְבוֹ לֹא הִתְכוּיִן לָכֶּךָ, הַדִּיבּוֹר עֲצֻמוֹ
גֹּרֵם שְׁאוֹת דָּבַר יָקִידָה, שְׁנָאִמְרַי כִּשְׂרָעָה הִיָּה לְהַרְגוֹ אֶת כָּל
הַכּוֹנִיִּם שֶׁהֶעֱמִיד אֲחָאָב לְבַעַל, לְעַבּוּדָה זֹרָה, הֶעֱמִיד פִּנִּים כְּאִילוֹ
הוּא גַם רֹצֵחַ לְעַבּוֹד אֶת הַבַּעַל, וְאִמֹר אֲחָאָב עֲבַד הַבַּעַל מִעַם הָיָה
יַעֲבֹדֵנוּ הַרְבֵּה' (שם י"ח), וְעַל יָדֵי כֶּךָ הִצְלִיחַ לְאִסּוֹף אֶת כָּל כְּהֵנִי
הַבַּעַל לְמָקוֹם אֶחָד, וְהָרֹגָם, וּמִחֲמַת שֶׁאִמֹר בִּשְׁפָתָיו 'הוּא יַעֲבֹדֵנוּ
הַרְבֵּה', נִגְרַם הַדָּבָר שֶׁלֹּא סָר מֵאֲחֵרֵי חֲטָאוֹת יִרְבֵּעַם בֵּן נִבְטָא. דְּבָא
אֲמַר, הַטַּעַם שֶׁלֹּא הִסִּיר אֶת עַגְלֵי הַזֹּהֵב שֶׁל יִרְבֵּעַם, כִּיּוֹן שֶׁהִתְמַיָּא
שָׁל אֲחִיָּה הַשִּׁילּוֹנִי רָאָה, וְנִמְעָה, וּמִכָּאֵן מִוֹכַח מִה שֶׁהִתְבָּאָר לְעִיל,
שֶׁאֵף אֲחִיָּה הַשִּׁילּוֹנִי טַעַם וְחָטָא.
דְּכֵתִיב (דברים ב' ה') 'וְשָׁחַקְתָּה שְׁחָתָה וְאֵינִי מוֹסֵר לְכֹלֵם, וּבִבְיָאוֹר
פְּסוּק זֶה אֲמַר רַבִּי יוֹחָנָן, אֲמַר הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא, הֵם – הַרְשָׁעִים
הַעֲמִיקוּ מִשְׁלִי – הַחֲמִירוּ בַּעֲבוּדָה זֹרָה שֶׁלָּהֶם יוֹתֵר מִמָּה שֶׁהַחֲמִרְתִּי
אֵינִי בְּמִצְוֹתַי, שְׁהִיָּה אֵינִי אֲמַרְתִּי רַק שָׁבָל מִי שְׁאֵינִי עוֹלָה לְרַגְלִי לְבִית
הַמִּקְדָּשׁ עוֹבֵר בְּעֵשֶׂה, וְזֵהוּ 'וְאֵינִי מוֹסֵר לְכֹלֵם', שֶׁאֵינִי אֲמַרְתִּי רַק שְׁמִי
שֶׁלֹּא יַעֲלֶה לְרַגְלִי יַעֲנֵשׁ בִּיסוּרִים, שֶׁעָבַר עַל אִיסוּר עֲשֵׂה, וְאִילוּ הֵם
אֲמַרְוּ, כֹּל הָעוֹלָה לְרַגְלִי דְּבָרָה בְּרָבָה, וְזֵה פִירוּשׁ הַפְּסוּק 'וְשָׁחַקְתָּה
שְׁחָתָה הַעֲמִיקְךָ, שֶׁעַבּוּדָה זֹרָה מְכֻנָּה 'שְׁחָתָה', לְפִי שְׁטוּתִים אֲחֵרֵיָּה
לְשַׁחֵט לְפָנֶיהָ קֶרְבָּנוֹת, וְהֵם הַעֲמִיקוּ וְהַחֲמִירוּ יוֹתֵר מִמֶּנִּי, לְהַרְגוֹ
אֶת מִי שֶׁעוֹלָה לְרַגְלִי לִירוּשָׁלַיִם, כְּדִי שֶׁמִּתּוֹךְ כֶּךָ יִלְכוּ כּוֹלֵם לְעַגְלֵי
הַזֹּהֵב לְשַׁחֵט לְפָנֶיהָם קֶרְבָּנוֹת.
הַגְמָרָא מְבַאֵר כַּמָּה דְּרָשׁוֹת עַל לִשׁוֹן 'עַת', שֶׁהִיא שׁוֹנוֹהַ בְּהֵם הִיא
בַּעֲנִין יִרְבֵּעַם: נִאֲמַר בַּפְּסוּק (מלכים א' י"א כט) 'וַיְהִי בַּעֲת הַחַיָּא וְיִרְבְּעָם
יָצָא מִירוּשָׁלַיִם וַיִּמָּצָא אוֹתוֹ אֲחִיָּה הַשִּׁילּוֹנִי הַנְּבִיא בְּדֶרֶךְ וְהוּא מִתְבַּסֵּס
בְּשִׁלְמָה חֲדָשָׁה וְשִׁנְיָהם לְבָדָם בְּשָׂדֵה, תִּנָּא בְּרִייתָא מִשּׁוּם רַבִּי
יוֹסִי, מִה כּוֹנוֹת הַפְּסוּק 'וַיְהִי בַּעֲת הַחַיָּא', שֶׁמִּשְׁמַע שׁוֹ עַת מְסֻיִּמָּה,
שַׁעַת הִיא שְׁמוֹנֶמֶת לְפִיִּרְעָנוֹת, שְׁבָאוֹתָה עַת נִחְלָקָה מַלְכוּת בֵּית
דָּוִד, וְכִמּוֹ שֶׁאִמֹר לוֹ אֲחִיָּה הַשִּׁילּוֹנִי (שם י"א ל"א) 'וַיִּתְפַּשׁ אֲחִיָּה
בְּשִׁלְמָה הַחֲדָשָׁה אֲשֶׁר עָלָיו וַיִּקְרָעָהּ שְׁנִים עֶשְׂרִי קָרָעִים, וַיֹּאמֶר
לְיִרְבְּעָם קַח לָךְ עֶשְׂרֵה קָרָעִים כִּי כֹה אָמַר ה' אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל הִנֵּנִי
קָרָע אֶת הַמַּמְלָכָה מִיַּד שְׁלֹמֹה וְנָתַתִּי לָךְ אֶת עֶשְׂרֵה הַשְּׁטָנִים'.
מְבַאֵר הַגְמָרָא דְּרָשׁוֹת נִוְסוֹפּוֹת: נִאֲמַר בַּפְּסוּק לְגַבִּי עַבּוּדָה זֹרָה
וְעוֹבְדִיָּה (דברים י"ח), 'הִקְבֵּל הַמָּה מַעֲשֵׂה תַעֲתָעִים בַּעֲת פְּקִידָתָם
יֹאבֶד' וּבִבְיָאוֹר הַלִּשׁוֹן 'בַּעֲת פְּקִידָתָם' תִּנָּא מִשּׁוּם רַבִּי יוֹסִי, זֹו הִיא
עַת מְוִזְמָנָה לְפִיִּרְעָנוֹת, כְּלוֹמַר שֶׁעַתִּיד בֵּית הַמִּקְדָּשׁ לְהַחֲרֹב בְּאוֹתוֹ
זִמָּן. נִאֲמַר בַּפְּסוּק לְגַבִּי זִמָּן בִּיאַת הַמְּשִׁיחַ, (ישעיה מ"ח ח), 'כֹּה אָמַר ה'
בַּעֲת רִצּוֹן עֲנִיתִיךָ וְכִיּוֹם יִשׁוּעָה עֲזָרְתִּיךָ' תִּנָּא מִשּׁוּם רַבִּי יוֹסִי, זֹו
הִיא עַת מְוִזְמָנָה לְמִיָּקָה, שְׁזֵהוּ הַזִּמָּן שֶׁמְשִׁיחַ עֲתִיד לְבֹא בּוֹ. נִאֲמַר
בַּפְּסוּק לְאַחֲרָי חֲטָא הֶעֱגֵל כְּשֶׁאִמֹר ה' לְמַשְׁחֵ רִבְעִינִי שִׁיטַּח לִישְׂרָאֵל
וְלֹא יִשְׁמִידֵם (שְׁמוֹת ל"ב ל"ד), 'וְכִיּוֹם פִּקְדִי וּפְקִדְתִּי עָלֵיהֶם מִיָּמֵם'
וּבִבְיָאוֹר הַלִּשׁוֹן 'יוֹם פְּקִיד' תִּנָּא מִשּׁוּם רַבִּי יוֹסִי, עַת הִיא מְוִזְמָנָה
לְפִיִּרְעָנוֹת, שִׁיּוֹם תַּשְׁעָה בָּאָה הוּא עַת מְוִזְמָנָה לְפִיִּרְעָנוֹת, שְׁבָאוֹתוֹ
יוֹם חֲזוֹר הַמְּרָגְלִים מֵאַרְץ יִשְׂרָאֵל וּבְכוֹ יִשְׂרָאֵל בְּכִיָּה שֶׁל חִינָם,
וּבְאוֹתוֹ יוֹם נִחְרְבוּ בֵּית הַמִּקְדָּשׁ הָרָאשׁוֹן וְהַשֵּׁנִי. נִאֲמַר בַּתְּחִלָּת
הַפְּרָשָׁה שֶׁל מַעֲשֵׂה תִמְר וְיִהוּדָה (בראשית ל"א כ), 'וַיְהִי בַּעֲת הַחַיָּא וַיְהִי
יְהוּדָה מֵאֵת אֲחִיו וּבִבְיָאוֹר הַלִּשׁוֹן 'בַּעֲת הַחַיָּא' תִּנָּא מִשּׁוּם רַבִּי יוֹסִי,
זֹו עַת מְוִזְמָנָה לְפִיִּרְעָנוֹת, שְׁבָאוֹתוֹ זִמָּן בָּא יִהוּדָה עַל תִּמְר בִּלְא

שְׁהִכִּירָה, וּכְשֶׁרָאוּ שֶׁהִתְעַבְּרָה חֲשָׁדוֹ בַּה שְׁוִינָתָה עִם אַחֵר וְרַצּוֹ
לְשׁוֹרְפָה, וּבְאוֹתוֹ זִמָּן מִתּוֹ שְׁנֵי בָנָיו שֶׁל יִהוּדָה, עַר וְאוֹנָן, שְׁהִי
נְשׁוּאִים לְחַמֵּר. נִאֲמַר בַּפְּסוּק לְאַחֲרָ שְׁמַת שְׁלֹמֹה הַמֶּלֶךְ וְהַמְּלִיכוֹ
יִשְׂרָאֵל אֶת רַחֲבֵעַם בְּנוֹ (מלכים א' י"א כ), 'וַיִּלְךָ רַחֲבֵעָם שָׁכָם בִּי שָׁכָם
כָּא כָּל יִשְׂרָאֵל לְהַמְלִיךְ אוֹתוֹ' תִּנָּא מִשּׁוּם רַבִּי יוֹסִי, הָעִיר שָׁכָם הִיא
מָקוֹם הַמְּוִזְמָן לְפִיִּרְעָנוֹת, בְּשָׁכָם עֵינֵי אֶת דִּינָה בַת יַעֲקֹב אֲבִינוּ,
שֶׁלָּקָהה שָׁכָם בֶּן חֲמוֹר בַּעַל כְּרָחָה וְעֵינָה אוֹתָהּ (בראשית ל"ד), בְּשָׁכָם
מְקִיר אֲחִיו אֶת יוֹסֵף, וּבְשָׁכָם נִחְלָקָה מַלְכוּת בֵּית דָּוִד, כְּשֶׁבָא
רַחֲבֵעַם בֶּן שְׁלֹמֹה לְשָׁכָם כְּדִי שִׁמְלִיכוּהוּ יִשְׂרָאֵל, מִרְדּוֹ שֶׁם
יִשְׂרָאֵל בְּמַלְכוּתוֹ, שֶׁאִמֹר (שם י"ב י"ז) 'וַיָּשָׁבוּ הָעָם אֶת הַמֶּלֶךְ דָּבָר
לְאִמֹר מִה לָּנוּ חֵלֶק בְּדָוִד וְלֹא נִחְלָה בְּבֶן יוֹשִׁי לְאַהֲלֵיךְ יִשְׂרָאֵל',
וְהַמְּלִיכוֹ עֲלֵיהֶם אֶת יִרְבֵּעַם בֶּן נִבְטָא, שֶׁאִמֹר (שם י"ב כ) 'וַיְהִי בַּשְּׁמַע
כָּל יִשְׂרָאֵל כִּי שָׁב יִרְבְּעָם וַיִּשְׁלַחוּ וַיִּקְרָאוּ אוֹתוֹ אֶל הָעֵדָה וַיְמַלִּכוּ
אוֹתוֹ עַל כָּל יִשְׂרָאֵל לֹא הָיָה אַחֲרָי בֵּית דָּוִד וְזִלְתִּי שָׁכָט 'וְהוּדָה
לְבָדוֹ, וְשָׂאֵר הַשְּׁבָטִים הִלְכוּ אַחֲרָי יִרְבֵּעַם בֶּן נִבְטָא.
הַגְמָרָא דּוֹרֶשֶׁת אֶת הַפְּסוּקִים הַעוֹסְקִים בִּירְבֵּעַם: נִאֲמַר בַּפְּסוּק
(מלכים א' י"א כט), 'וַיְהִי בַּעֲת הַחַיָּא וַיִּרְבְּעָם יָצָא מִירוּשָׁלַיִם וַיִּמָּצָא אוֹתוֹ
אֲחִיָּה הַשִּׁילּוֹנִי הַנְּבִיא בְּדֶרֶךְ וְהוּא מִתְבַּסֵּס בְּשִׁלְמָה חֲדָשָׁה וְשִׁנְיָהם
לְבָדָם בְּשָׂדֵה'. דּוֹרֶשֶׁת הַגְמָרָא, 'וַיִּרְבְּעָם יָצָא מִירוּשָׁלַיִם', אֲמַר רַבִּי
הִינָּנָא בְּרַ שְׁמָא, פְּסוּק זֶה מְלַמֵּד שֶׁיָּצָא יִרְבֵּעַם מִפְּתִיחַתָּה שֶׁל יְרוּשָׁלַיִם,
כְּלוֹמַר הוֹצִיא עֲצֻמוֹ מִדְּחַבְתָּ שְׁבוֹ רְשׁוּמִים כִּי אֲנִשִּׁי יְרוּשָׁלַיִם,
שֶׁלֹּא יִהְיֶה לוֹ חֵלֶק בְּעִיר וּבַעֲבוּדָתָה. 'וַיִּמָּצָא אוֹתוֹ אֲחִיָּה הַשִּׁילּוֹנִי
הַנְּבִיא בְּדֶרֶךְ וְהוּא מִתְבַּסֵּס בְּשִׁלְמָה חֲדָשָׁה' וּבְבִגְדָה חֲדָשָׁה וְשִׁנְיָהם
לְבָדָם בְּשָׂדֵה, מֵאִי 'בְּשִׁלְמָה חֲדָשָׁה' – מִה בָּא הַפְּסוּק לְהַשְׁמִיעֵנוּ בְּכֶךָ
שֶׁהִיָּה מִתְכַּסֶּה בְּבִגְדָה חֲדָשָׁה, אֲמַר רַבִּי נַחֲמָן, פְּסוּק זֶה הוּא רִמּוֹ
לְתוֹרָתוֹ שֶׁל יִרְבֵּעַם שֶׁהִיָּה בְּשִׁלְמָה חֲדָשָׁה, מִה שְׁלֹמֹה חֲדָשָׁה אֵין
כֹּה שׁוֹם דּוֹפִי – פָּגַם, אִף תּוֹרָתוֹ שֶׁל יִרְבְּעָם לֹא הָיָה כֹּה שׁוֹם דּוֹפִי –
שׁוֹם גִּמְגוּם. דְּבָר אַחֵר, 'שִׁלְמָה חֲדָשָׁה', שֶׁחֲדָשׁוֹ אֲחִיָּה הַשִּׁילּוֹנִי
וִירְבֵּעַם בֶּן נִבְטָא בְּדַבְרֵי תוֹרָה דְּבָרִים שֶׁלֹּא שָׁמְעָה אֲוֹן מַעוֹלָם.
מִמְשִׁיכֵה הַגְמָרָא בִּלְבָא: מֵאִי 'וְשִׁנְיָהם לְבָדָם בְּשָׂדֵה', אֲמַר רַבִּי יוֹחָנָן,
אֲמַר רַבִּי, שָׁבָל תְּלִמְדִי חֲכָמִים דּוֹמִין לְפָנֵיהֶם – לְפָנֵי אֲחִיָּה וִירְבֵּעַם
קֻטְנִים בְּעֵשְׂבִי הַשָּׂדֵה. וַיֹּאבָא דְאֲמַר – וַיֵּשׁ מִי שְׁפִירֵשׁ, שָׁבָל מַעְמִי
הַתּוֹרָה מְגוֹלִין לָהֶם בְּשָׂדֵה.
הַגְמָרָא דּוֹרֶשֶׁת פְּסוּקִים נִוְסָפִים עַל מַעֲשֵׂה יִרְבֵּעַם: נִאֲמַר בַּפְּסוּק
(מִיכָה א' ד') 'לָכֵן תִּתְּנִי שְׁלוֹחִים עַל מוֹדָשָׁתָה בְּתֵי אֲבוֹיב לְאֲבוֹיב
לְמַלְכֵי יִשְׂרָאֵל', אֲמַר רַבִּי הִינָּנָא בְּרַ שְׁמָא, כֶּךָ הוּא פִירוּשׁ הַפְּסוּק,
יָצָאָה בְּתֵי קוֹל וְאֲמַרְהָ לְחֵן לְיִשְׂרָאֵל, מִי שֶׁתִּקְרָא אֶת הַפְּלִשְׁתִּי וְהוֹדִישׁ
אֲתָהֶם בְּתֵי – וְכִי יִרְאוּ הַדָּבָר, שְׁדוּד הַמֶּלֶךְ שֶׁהָרָג אֶת גִּלְתִּי וְעַל יָדִי
כֶּךָ וְהוֹדִישׁ לָכֶם אֶת הָעִיר גַּת שֶׁהִיָּה בְּרָשׁוֹת פְּלִשְׁתִּים, תִּתְּנוּ
שִׁילּוּחִים לְבָנָיו – תִּשְׁלַחוּ אֶת בָּנָיו מִלְמַלּוֹךְ עֲלֵיכֶם, וְתַמְלִיכוּ עֲלֵיכֶם
אַחֲרֵים, בְּתֵי אֲבוֹיב לְאֲבוֹיב לְמַלְכֵי יִשְׂרָאֵל – כִּיּוֹן שְׁכִיזְבַתֶּם בְּבֵית דָּוִד
לִילְךָ אַחֲרָ מַלְכִים אַחֲרִים, לָכֵן תִּמְסְרוּ בִיד 'אֲבוֹיב', וְהִינּוּ בִיד
עוֹבְדֵי כּוֹכָבִים שֶׁהֵם מְכֻנָּים 'שְׁטִי כּוֹב' (תהלים מ"ה), שְׁשׁוּטִים מִדְּרָךְ
הַיָּשָׁר לְדַרְכֵי כּוֹב.
הַגְמָרָא מְבַאֵר מִימָרָא נִוְסָפָה שְׁמוּזְכָּר בַּה עֵינֵינוּ שֶׁל יִרְבֵּעַם: אֲמַר
רַב הִינָּנָא בְּרַ שְׁמָא, כָּל הַנְּהַגָה מִן הָעוֹלָם הָיָה בִּלְא בְּרָכָה, כְּאִילוּ גּוֹזֵל
לְהַקְדִּישׁ בְּרוּךְ הוּא, שְׁחֲכָמִים תִּיקְנוּ לְבָרֶךְ עַל כָּל דָּבָר וְדָבָר, וְכִאִילוּ
גּוֹזֵל לְכַנְּסָתָה יִשְׂרָאֵל – לַעַם יִשְׂרָאֵל, שְׁמוּנַע מִהֶם בְּרָכָה, שְׁנָאִמְרַי
(משלי כ"ב ד') 'גּוֹזֵל אֲבוֹיב וְאֲבוֹיב אֵין פִּשְׁעָה חֶבֶר הוּא לְאִישׁ מִשְׁחָת',
וְאֵין 'אֲבוֹיב' הָאִמּוֹר בַּפְּסוּק זֶה אֵלָּא הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא, שְׁנָאִמְרַי (דברים
ל"ב ח) 'הִלָּא הוּא אֲבוֹיב קִנְיָה', וְאֵין 'אֲבוֹיב' הָאִמּוֹרָה כְּאֵלָּא כְּנָסָתָה
יִשְׂרָאֵל, שְׁנָאִמְרַי (משלי ח"ח) 'שְׁמַע בְּנִי מוֹסֵר אֲבוֹיב וְכָל מַשְׁחָת תּוֹרָתָה
אֲמוֹד', וְתוֹרָתָה אֲמַר' הִינּוּ כִּמוֹ תּוֹרָתָה אֲמוֹתְךָ, שְׁהוּ עַם יִשְׂרָאֵל.
דּוֹרֶשֶׁת הַגְמָרָא אֶת סִיּוּם הַפְּסוּק: מֵאִי 'חֶבֶר הוּא לְאִישׁ מִשְׁחָת',
שְׁאוֹתוֹ אִדָּם שְׁנַהֲנָה מִהָעוֹלָם הַזֶּה בִּלְא בְּרָכָה חֶבֶר הוּא לְיִרְבְּעָם בֶּן
נִבְטָא, שֶׁהִשְׁחָתָה אֶת יִשְׂרָאֵל לְאֲבוֹיבֵים שְׁבָשְׁשִׁימִים, לְפִי שְׁהוּ חוֹטָא,
וְאַחֲרֵים הָרֹאִים אוֹתוֹ מְלִיז בְּבִרְכוֹת לִוְדִים מִמֶּנּוּ וְחוֹטָאִים אִף
הֵם, וְהָיָה הוּא חוֹטָא וּמַחֲטִיא אֶת הָרַבִּים, כִּירְבֵּעַם בֶּן נִבְטָא.
הַגְמָרָא דּוֹרֶשֶׁת פְּסוּק נִוְסָף: נִאֲמַר בַּפְּסוּק (מלכים ב' י"א כ), 'וַיְהִי יִרְבְּעָם

1 (בן נבט) אַתּ יִשְׂרָאֵל מֵאַחֲרֵי ה' וְהַחֲמִיָּאִים חֲמָאָה גְדוּלָּה' מבארת
2 הגמרא את הלשון 'וַיִּדַּח יִרְבַּעַם' / אָמַר רַבִּי חֲנִינִי, בְּשִׁתִּי מִקְלוֹת
3 הַמִּתִּיזוֹת זוֹ אֶת זוֹ – כאדם המחזיק שתי מקלות בשתי ידיו, ומשליך
4 את האחד באויר, ובעודו באויר מכהו במקל השני ומשליכו בכך
5 למרחק, כך ירבעם הדיח והרחיק את ישראל מאחרי ה' בעל
6 כרחם, שאמר שמי שיעלה לרגל יהרג, וכמו שהתבאר לעיל.
7 אגב ירבעם שעשה שני עגלי זהב, מביאה הגמרא מימרות
8 נוספות בענין העגל שעשו ישראל במדבר: נאמר בפסוק (דברים
9 א א), 'וַיְדִי וְזֶה' אָמְרוּ דְּבִי רַבִּי יִנָּאי – בבית מדרשו של רבי ינאי,
10 אָמַר מֹשֶׁה לְפָנַי הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא, רְבוּנוּ שֶׁל עוֹלָם, בְּשִׁבְלִי
11 בָּסֶף וְזֶהב שֶׁהִשְׁפַּעַתְתָּ לָּהֶן לְיִשְׂרָאֵל בַּכִּמּוֹת גְּדוּלָּה כֹּל כֵּךְ עַד
12 שִׁיאֲמְרוּ דֵּיין, זֶהוּ שֶׁנֶּרַם לָהֶם לַעֲשׂוֹת לָהֶם אֱלֹהֵי זֶהב, מִשָּׁל לְמָה
13 הִדְבַּר דּוּמָה, אֵין אֲרִי דוֹרִם וְנוֹהֵם לִהְפָּחִיד אֶת בְּעֲלֵי הַחַיִּים
14 האחרים מִתּוֹךְ קוּפָּה שֶׁל תָּבֵן – כשיש לו רק תבן למאכלו,
15 כיון שאז הוא רעב ואינו מתגאה על אחרים, אֵלֶּא מִתּוֹךְ קוּפָּה
16 שֶׁל בָּשָׂר, שמתוך שובעו הוא מתגאה על בעלי החיים האחרים
17 ונוהם עליהם ודורסם, וכך ישראל חוטאים רק כשיש להם ממון
18 רב מידיו.
19 מימרא נוספת: אָמַר רַבִּי אוֹשְׁעִיָּא, עַד זְמַנּוֹ שֶׁל יִרְבַּעַם, הָיוּ יִשְׂרָאֵל
20 'יוֹנְקִים מִעֵגֶל אַחֶר', כלומר, נענשים מחמת עגל אחד שעשו
21 במדבר בזמן משה רבינו, מִכָּאֵן וְאַחֲרָיָה – לאחר זמנו של ירבעם,
22 הרי הם 'יוֹנְקִים' מִשְׁנִים וְשִׁלְשָׁה עֲגָלִים – משנים שעשה ירבעם,
23 ו'שלושה', כלומר העגל השלישי הוא העגל שעשו במדבר.
24 הגמרא מביאה מימרות נוספות בענין חטא העגל: אָמַר רַבִּי יִצְחָק,
25 אֵין לָךְ כָּל פּוֹרְעָנוֹת וּפּוֹרְעָנוֹת שֶׁבָּאָה לְעוֹלָם עַל יִשְׂרָאֵל, אֵף שְׁבָאָה
26 עַל חֲטָאִים אַחֲרִים, שְׂאִין בָּהּ אַחֶר מַעֲשֵׂיִם וְאַרְבָּעָה בְּהִכְרַע לִימְרָא

27 – כלומר שיעור קטן, כשיעור שצריך המוכר להוסיף לקונה מעט
28 יותר מהמשקל ששילם עליו, שֶׁל עֵגֶל הָרֵאשׁוֹן שֶׁעָשׂוּ יִשְׂרָאֵל
29 בַּמִּדְבָּר, שְׁנָאָמַר (שמות לב לד) 'וּבַיּוֹם פִּקְדֵי וּפְקַדְתִּי עָלֵיהֶם חֲטָאתָם',
30 כלומר, 'ביום פקדי', בשעה שאעניש אותם על חטאים אחרים,
31 אוסיף לפקוד עליהם גם מעט מעוון זה של חטא העגל.
32 אָמַר רַבִּי חֲנִינָא, לְאַחַר עֲשָׂרִים וְאַרְבָּעָה דוֹרוֹת מֵעַת שֶׁחֲטָאוּ יִשְׂרָאֵל
33 בַּעֲגֵל שְׁבַמְדָּבָר, כשחרב בית המקדש הראשון בעת מלכותו של
34 צדקיה מלך יהודה, נִגְבְּה פֶסוּק זֶה – הַתִּקִּיִּים הַפְּסוּק 'וּבַיּוֹם פִּקְדֵי
35 וּפְקַדְתִּי עָלֵיהֶם חֲטָאתָם', שְׁנָאָמַר (יחזקאל ט א) 'וַיִּקְרָא בְּאוֹזְנֵי קוֹל גְּדוּל
36 לְאָמַר קִרְבוּ פְקֻדוֹת הָעִיר וְאִישׁ בְּלִי מִשְׁחָתוֹ בְּיָדוֹ, וּפְסוּק זֶה נֹאמַר
37 עַל חוֹרְבֵן הַבַּיִת הָרִאשׁוֹן, וּפִירוּשׁ הַלְשׁוֹן 'קִרְבוּ פְקֻדוֹת הָעִיר' הוּא
38 שֶׁהִתְקַרַּב הַיּוֹם שֶׁל קִיּוֹם הָעוֹשׁ 'ביום פקדי ופקדתי'.
39 הגמרא ממשיכה לבאר את הפסוקים בענין ירבעם: אַחֲרֵי הַדְּבָר
40 הַזֶּה לֹא שָׁב יִרְבַּעַם מִדְּרָבּוֹ הָרַעָה' (מלכים א' יג לג), מֵאֵי אַחֲרֵי הַדְּבָר
41 הַזֶּה? אָמַר רַבִּי אֲבָא, אַחֲרֵי שֶׁכְּבִיכּוֹל תִּפְשׁוּ הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא
42 לְיִרְבַּעַם בְּבִגְדוֹ, וְאָמַר לוֹ, חוֹזֵר בָּךְ מִחֲטָאִיךָ, וְאֵנִי וְאַתָּה וְכֵן יֵשִׁי נְטִייל
43 בְּנֵן עָדָּךְ, כלומר, תזכו לקבל פני השכינה, וְתִהְיֶה מְזִיז הַשְׂכִּינָה, אָמַר
44 לוֹ יִרְבַּעַם, מִי יֵלֵךְ בְּרֹאשׁ, אָמַר לוֹ ה', בֵּן יֵשִׁי בְּרֹאשׁ וְאַתָּה אַחֲרָיו.
45 אָמַר יִרְבַּעַם, אֵי הָכִי לֹא בְּעֵינָא – אם כך, איני רוצה בכך, ולא
46 אחזור בתשובה.
47 מביאה הגמרא מעשה בענין זה: רַבִּי אֲבָהוּ הָהוּא רִגִּיל דְּהָהוּ קָא דְּרִישׁ
48 – היתה דרכו לדרוש ב'שְׁלֹשָׁה מְלָכִים' האמורים במשנתינו (ז).
49 שאין להם חלק לעולם הבא. פעם אחת חָלַשׁ – נעשה חולה, וּמִכָּבִּיל
50 עָלָיו דִּילָא דְּרִישׁ – קיבל על עצמו שלא לדרוש עוד בגנותם, אמנם
51 כִּיּוֹן

לְאֶחָב מִשְׁתִּין בְּקִיר וְאִדָּם בֵּר דַּעַת הַמִּשְׁתִּין מַחֲשָׁבוֹת בְּקִירוֹת
 לְבֹהוּ וְעֶצְרוֹ וְעִזּוֹ בִּישְׂרָאֵל וְאִדָּם מַחֲזֹק וְנִעְזָר וְיֵשׁ לְדִרוֹשׁ
 מִהַפְסוֹק שֶׁלֹּא יִהְיֶה לוֹ 'עֶצְרוֹ' – אִדָּם מַחֲזֹק בְּעִלּוֹם הָהָר, וְלֹא יִהְיֶה
 לוֹ 'עִזּוֹ' – אִדָּם נִעְזָר לְבֹהוּ לְעִלּוֹם הָהָר.
 הַגְמָרָא מְבַאֵר מִדּוּעַ זָכוּ מַלְכִּים רְשָׁעִים שֶׁבִּישְׂרָאֵל לְמַלְכוּת: אֲמַר
 רַבִּי יוֹחֲנָן, מִסְּנִי מַה זָכָה עָמְרִי – אֲבִיו שֶׁל אַחָב, לְמַלְכוּת, מִסְּנִי
 שְׁהוֹסִיף בְּרֶךְ אַחֵר – עֵיר אַחַת בְּאַרְצָא יִשְׂרָאֵל, שְׁנֵאמַר (מַלְכִּים א' טו כז)
 'וַיִּקַּח אֶת הָהָר שְׁמִרֹן מֵאֵת שָׁמֶר בְּכַבְרִים בְּסָף וַיִּבֶן אֶת הָהָר וַיִּקְרָא
 [אֵת] שֵׁם הָעִיר אֲשֶׁר בָּנָה עַל שֵׁם שָׁמֶר אֲדִנִּי הָהָר שְׁמִרֹן'.
 אֲמַר רַבִּי יוֹחֲנָן, מִסְּנִי מַה זָכָה אַחָב בֶּן עֲמִר לְמַלְכוּת זְמַן אֲרוֹךְ שֶׁל
 עֲשָׂרִים וְשֵׁתִים שָׁנָה, מִסְּנִי שְׂכִיבֵד אֶת הַתּוֹרָה שְׁנִיתָנָה בְּעֶשְׂרִים
 וְשֵׁתִים אוֹתִיּוֹת, וּמִנָּח שְׂכִיבֵד אֶת הַתּוֹרָה, שְׁנֵאמַר (מַלְכִּים א' כ ביד)
 בּוֹמָן שֶׁלַּחַם בֶּן הָדָד מֶלֶךְ אֲרָם בִּישְׂרָאֵל, 'וַיִּשְׁלַח מַלְאָכָיו אֶל אַחָב
 מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל הַעֲרִיר, וַיֹּאמֶר לוֹ בַּה אֲמַר בֶּן הָדָד בְּסָפָךְ וְהַדָּבָר לִי הוּא
 וְנִשְׁתָּן אֶת הָהָר שְׁמִרֹן לִי הֵם, וַיַּעַן מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל וַיֹּאמֶר בְּרֶכְךָ אֲדִנִּי
 הַמֶּלֶךְ לִךְ אֲנִי וְכָל אֲשֶׁר לִי, וְאִנִּי הוֹסִיף בֶּן הָדָד וַאֲמַר לוֹ (שם כ"ט)
 'כִּי אִם בָּעֵת מָחָר אֲשַׁלַּח אֶת עַבְדִּי אֱלִיָּהּ וְחִפְשֹׁה אֶת בֵּיתְךָ וְאֶת בְּתִי
 עַבְדֶּיךָ וְהָיָה כָּל מִחְמָד עֵינֶיךָ יִשְׁמֹו בְּיָדָם וְלִקְחוּ, וַיִּקְרָא מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל
 לְכָל קָנִי הָאָרֶץ וַיֹּאמֶר דַּע נָא וְרָא בִּי רָעָה הַזֶּה מִבְּקֶשׁ בִּי שֶׁלַּח אֵלַי
 לְנָשִׁי וְלִבְנִי וְלִכְסָפִי וְלִזְהָבִי וְלֹא מִנְּעִתִי מִמֶּנּוּ, וַיֹּאמְרוּ אֵלָיו כָּל
 הַזִּקְנִים וְכָל הָעָם אֵל תִּשְׁמַע וְלֹא תֵאבֹד, וַיֹּאמֶר לְמַלְאָכָיו בֶּן הָדָד
 אֲמִרְי לְאֲדֹנָי הַמֶּלֶךְ בֶּן אֲשֶׁר שָׁלַחְתָּ (לַעֲבֹד) [אֶת] עַבְדְּךָ בְּרִאשׁוֹנָה
 וְיִשְׁקֹוּ אֶת כִּסְפוֹ וְזָהָבִי, נָשִׁי וּבְנָיו וְאֶעֱשֶׂה וְתִדְבֶּר הָהָר לֹא יִשְׁלַח
 לְעֶשְׂתִּי, כְּלוֹמַר, שֶׁהִסְכֵּם אַחָב לַחֲתוֹ לְמֶלֶךְ אֲרָם אֶת כָּל כְּרוֹשׁוֹ
 וּמִשְׁפַּחְתּוֹ, אֲךָ לֹא אֶת 'מַחְמַד עֵינֶיךָ, וְיֵשׁ לְבָרֵךְ, מֶלֶךְ מִחְמַד עֵינֶיךָ –
 מִדּוּ אוֹתוֹ הִדְבֵּר שְׂכִינֵהוּ מֶלֶךְ אֲרָם 'מַחְמַד עֵינֶיךָ, לֹא סָפָר תִּדְבֶּר
 – הָאֵם אֵין הַכוּוֹנָה לְסַפֵּר הַתּוֹרָה, שְׂרָצָה מֶלֶךְ אֲרָם לְקַחְתּוֹ וְסִירֵב
 אַחָב לִיתֵנוּ לוֹ, וּמוֹכַח שְׂכִיבֵד אַחָב אֶת הַתּוֹרָה.
 מִקְשָׁה הַגְמָרָא: וְדִלְמָא – שְׂמָא הַכוּוֹנָה ב'מַחְמַד עֵינֶיךָ' הִיא לְעִבּוּדָתָא
 בּוֹכְבִּים, מִתְרַצָּה הַגְמָרָא: לֹא סָפָר עֲדָךְ – אֵל תַּעֲלֶה בְּדַעְתְּךָ
 לְפָרֵשׁ כֵּן, דְּבִתִּיב 'וַיֹּאמְרוּ אֵלָיו כָּל הַזִּקְנִים וְכָל הָעָם (לֹא תֵאבֹד וְלֹא
 תִשְׁמַע) [אֵל תִּשְׁמַע וְלֹא תֵאבֹד]', וְזִקְנִים' הוּא כִּינּוּי בְּדֶרֶךְ כָּל
 תַּלְמִידֵי חֲכָמִים, וְאֵם הִיתָה כּוּוֹנָה בֶּן הָדָד לִטּוֹל מִמֶּנּוּ אֶת
 הַעֲבֹדָה זָרָה, מִדּוּעַ הִיוּ הַזִּקְנִים מוֹנְעִים מִמֶּנּוּ מִלְמוֹסָרָה בִּידוֹ.
 מִמְּשִׁיכָה הַגְמָרָא וּמִקְשָׁה: וְדִלְמָא סְבִי דְּהִתָּא הוּא – שְׂמָא כּוּוֹנָה
 הַפְּסוֹק לִזְקִנִּים שְׁפָלִים וְרְשָׁעִים שְׂאֻמְרוּ לוֹ כֵּן, וּמוֹכִיחָה הַגְמָרָא
 שֶׁשִּׁיכַת לְשׁוֹן 'זִקְנִים' עַל רְשָׁעִים, מִי לֹא בְּתִיב – וְכִי לֹא נֹאמַר לְגַבִּי
 מִרִּידָה אֲבִשְׁלוֹם בְּדוֹד הַמֶּלֶךְ, שִׁיעַז לוֹ אַחִיתוּפֵל שִׁירְדוֹן אַחֲרִי
 מִחֲנֶה דּוֹד עִם צִבְאָו וְיִהְיֶה אֶת דּוֹד הַמֶּלֶךְ לְבָדוֹ, 'וַיִּשְׁרַח הַדָּבָר בְּעֵינֵי
 אֲבִשְׁלוֹם (וְהוֹקֵנִים) [וְבִעֵינֵי כָּל זִקְנֵי יִשְׂרָאֵל]', וְאֹמַר רַב יוֹסֵף, סְבִי
 דְּהִתָּא – 'זִקְנֵי יִשְׂרָאֵל' הָאֻמּוּרִים כֵּאֵן אֵינִם תַּלְמִידֵי חֲכָמִים, אֵלָּא
 זִקְנִים שְׁפָלִים וְרְשָׁעִים שֶׁהִסְכִּימוּ לַעֲצָתָהּ הָרַעָה שֶׁל אַחִיתוּפֵל.
 מִתְרַצָּה הַגְמָרָא: הָתָם – לְגַבִּי עֲצַת אַחִיתוּפֵל לֹא בְּתִיב 'וְכָל הָעָם',
 וְלֹכֵן אֲפֻשֶׁר לְפָרֵשׁ שֶׁהַזִּקְנִים הָאֻמּוּרִים שֶׁ הִיוּ רְשָׁעִים, אֲבָל הָתָם
 – לְגַבִּי אַחָב, בְּתִיב 'וְכָל הָעָם', דָּאִי אֲפֻשֶׁר דָּלָא הוּא בְּהוֹן צִדִּיקִי –
 שְׁהִי לֹא יִתְכֵּן שֶׁלֹּא הִיוּ בְּכָל עַם יִשְׂרָאֵל גַּם צִדִּיקִים, וּמוֹכִיחָה
 הַגְמָרָא שְׂבִאוֹתוֹ זְמַן הִיוּ בְּעַם יִשְׂרָאֵל צִדִּיקִים, וּבְתִיב – נֹאמַר
 בַּפְּסוֹק (מַלְכִּים א' יט יח), כְּשֶׁאֲמַר ה' לֵאלֹהֵהוּ הַנְּבִיא לְהַמְלִיךְ אֶת חֲזָאֵל
 לְמֶלֶךְ אֲרָם וְאֵת יִהוּא לְמֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל וְאֵת אִלְיָשָׁע לְנָבִיא, שֶׁאֲחָר כֵּן
 יִכְרִיתוּ שְׁלֹשָׁתָם אֶת כָּל עֹבְדֵי הָעֲבֹדָה זָרָה מִקְרֵב יִשְׂרָאֵל,
 'וְהַשְׂאֲרֵתִי בִּישְׂרָאֵל שְׂבָעַת אֲלָפִים כָּל הַבְּרִכִּים אֲשֶׁר לֹא כָּרְעוּ לְבַעַל
 וְכָל הַסָּף אֲשֶׁר לֹא נִשְׁכָּן לוֹ' וּמוֹכַח שֶׁהִיוּ בָּהֶם שְׁבַעַת אֲלָפִים
 צִדִּיקִים, וְהֵם בּוֹרָא לֹא הִיוּ מוֹנְעִים מִמֶּנּוּ מִלְמוֹסָרָה אֶת הָעֲבֹדָה
 זָרָה לְמֶלֶךְ אֲרָם אֵלָּא וְדָאִי כּוּוֹנָה מֶלֶךְ אֲרָם הִיתָה לְסַפֵּר תּוֹרָה,
 וְלֹכֵן אֲמַרְוּ לוֹ הַזִּקְנִים וְכָל הָעָם שֶׁלֹּא יִמְסְרֵנוּ לוֹ, וְשִׁמַּע לָהֶם,
 וּמוֹכַח שְׂכִיבֵד אַחָב אֶת הַתּוֹרָה.
 הַגְמָרָא מְבַאֵר מִיּוֹמֵת בַּעֲנִיּוֹת שֶׁל אַחָב: אֲמַר רַב נָחֲמָן, אַחָב,
 שְׂקוּל הָיָה – חֲצִיו עֲוֹנוֹת וְחֲצִיו זְכוּיוֹת, וְהִרְאִיָּה לְדַבֵּר, שְׁנֵאמַר
 (מַלְכִּים א' כב כ), כְּשֶׁרָצָה ה' שִׁימוֹת אַחָב בְּמַלְחָמָה, 'וַיֹּאמֶר ה' מִי

דְּאִתְּפַח – לְאַחֵר שֶׁהִבְרִיא, הָדָר קָא דְרִישׁ – הִיָּה חֲזוֹר וְדוֹרֵשׁ
 בַּעֲנִינִים. אֲמַר – אֲמַרְוּ לוֹ תַּלְמִידֵי, לֹא קִבְלִיתָ עָלֶיךָ דְּלֹא דְרִישַׁת בְּהוּ
 – הָאֵם לֹא קִיבַלְתָּ עַל עֲצֻמָּךְ כְּשֶׁהִיָּית חוֹלָה שֶׁלֹּא לְדִרוֹשׁ בַּעֲנִינִים.
 אֲמַר לָהֶם, אִיְהוָה מִי הָדָר בְּהוּ, דָּאֵא אַחֲרֵי כִי – וְכִי אוֹתָם שֶׁלֹּשָׁה
 מַלְכִּים חֲזָרוּ בְּתוֹשָׁבָה עַל מַעֲשֵׂיהֶם הָרָעִים, שִׁמַּחְמַת כֵּן גַּם אֲנִי
 צָרִיךְ לְחַזֵּר בִּי מִלְדִּירוֹשׁ בַּגְּנוּתָם.
 הַגְמָרָא מְבַאֵר מַעֲשֶׂה נֹסֵף בַּעֲנִיךָ דְּמָנָה: רַב אֲשִׁי, אֲוִקִי אֲשַׁלְּשָׁה
 מַלְכִּים – עַמִּד וְסִיִּים לִימֻדוֹר לְפָנֵי מִשְׁתַּיְנִי, הָאֻמְרַת שֶׁשִּׁלְשָׁה
 מַלְכִּים אֵלּוּ אֵין לָהֶם חֵלֶק לְעוֹלָם הַבָּא, אֲמַר לְתַלְמִידֵי, לְמַחֵר
 נִפְתָּח בְּחִבְרֵין – מִחֵר נִפְתַּח אֶת לִימֻדֵינוּ ב'חִבְרֵינוּ', כְּלוֹמַר בְּאוֹתָם
 מַלְכִּים שֶׁהִיוּ תַּלְמִידֵי חֲכָמִים כְּמוֹתֵינוּ, וְאֵין לָהֶם חֵלֶק לְעוֹלָם הַבָּא.
 בְּאוֹתוֹ לֵילִל, אֲתָא מְנַשָּׁה אִיתְּהוּ לִיָּה בְּחִלְמִיָּה – בֹּא מִנְשָׁה הַמֶּלֶךְ
 וְנִרְאָה לוֹ בְּחִלּוֹם, אֲמַר לוֹ לְרַב אֲשִׁי, הַכָּדָר וְהַכְּבִיד דְּאִבּוֹד קָרִית לָן
 – אֶתָּה מְכַנֶּה אוֹתוֹ 'חִבְרֵין', וְכִי סָבוֹר אַתָּה שְׂאֻנִּי חִבְרֵין שֶׁלֹּא אוֹ
 שֶׁל אֲבִיךָ, כְּלוֹמַר שֶׁאַתָּה בְּדִרְגָּה דְּמוֹה לְשִׁלּוֹ, אֵם כֵּן אֲמַר לוֹ
 מְהִיכָא בְּעִית לְמִישְׂרָא הַמוֹצִיא – מִהִיכֵן יֵשׁ לְבַצּוֹעַ אֶת הַפֶּת
 שֶׁמְבַרְכִּים עֲלֶיהָ 'הַמוֹצִיא', אֲמַר לִיָּה רַב אֲשִׁי, לֹא יִדְעָנָא – אֲנִי
 יוֹדַע, אֲמַר לִיָּה מִנְשָׁה לְרַב אֲשִׁי, מְהִיכָא דְּבָעִית לְמִישְׂרָא הַמוֹצִיא
 לֹא נְסִיִּיתָ, וְהַכָּדָר קָרִית לָן – אֲפִילוֹ הִלְכָה פְּשׁוּטָה כּוֹז, מִהִיכֵן יֵשׁ
 לְבַצּוֹעַ אַחֵר בְּרִכַּת 'הַמוֹצִיא', עֲדִיךְ לֹא לְמַדָּת, וְאַתָּה קוֹרָא לָנוּ
 'חִבְרֵין', אֲמַר לִיָּה רַב אֲשִׁי, אֲנִימְרֵיהָ לִי – לְמַד אוֹתִי הִלְכָה זֹו, וְלְמַחֵר
 דְּרִישְׁנָא לִיָּה מְשִׁמָּךְ בְּפִרְקָא – וּמִחֵר אוֹמַר הִלְכָה זֹו בְּשִׁמְךָ בְּדִרְשִׁיתִי
 לְפָנֵי הַתַּלְמִידִים, אֲמַר לִיָּה מִנְשָׁה, לֹא לְבַצּוֹעַ אֶת הַפֶּת לְבִרְכַּת
 הַמוֹצִיא מְהִיכָא דְּקָרִים בִּישְׁלָא – מֵאוֹתוֹ מְקוֹם שֶׁהוֹקְרָמוּ וְהִתְחִילוּ
 לְהַאֲפוֹת פְּנֵיהֶם שֶׁל הַפֶּת בְּתַנּוּר, שֶׁהוּא בְּחֵלֶק הַחִיצוֹנִי שֶׁל הַפֶּת, וְלֹא
 מִזְחֻלָּק הַפְּנִימִי שֶׁהוּא רֶךְ. אֲמַר לִיָּה רַב אֲשִׁי לְמִנְשָׁה, מִאֲחֵר
 דְּתַכְיִיתוֹ בּוֹרִי הָאִי – כִּיֹּן שֶׁהִיָּיתָם חֲכָמִים כָּל כָּךְ, שֶׁאַתֶּם בְּקִיאִים
 בְּהִלְכוּת שֶׁאֵף אֲנִי אֵינְנִי בְּקִיאִים, מִאִי מְשִׁמָּא קָא פְּלִיתִי לְעִבּוּדָתָא
 בּוֹכְבִּים – מִדּוּעַ עֲבַדְתֶּם עֲבֹדָה זָרָה, אֲמַר לִיָּה מִנְשָׁה, אִי הוֹת הָתָם
 – אֵם הִיָּית שֶׁם הוֹת (נִקְמוֹנָא) [נִקְמוּ] שְׁפִישׁוּלִי וְלִיָּמָא וְהִתְחַבְּתָּ
 אַבְתִּירָאִי – הִיָּית מְרִים אֶת שׁוּלֵי גְלִימְתְּךָ, שֶׁלֹּא תִפְרִיעַ לָךְ בְּדִרְכְּךָ,
 וְהִיָּית רֶץ אַחֲרֵי לְעַבֹד עֲבֹדָה זָרָה, לְפִי שְׂבִאוֹתוֹ זְמַן הִיָּה כַּח גְּדוֹל
 לִיצֵר הָרַע שֶׁל עֲבֹדָה זָרָה, לְמַחֵר, אֲמַר לִיָּה רַב אֲשִׁי לְרַבִּנִּי, נִפְתָּח
 בְּרִבּוֹתָא – נִפְתַּח אֶת לִימֻדֵינוּ בְּמִשְׁנֵה הַעֲסוֹקָת בִּרְבוּתֵינוּ, שֶׁהֵם
 שְׁלֹשֶׁת הַמַּלְכִּים שֶׁאֵין לָהֶם חֵלֶק לְעוֹלָם הַבָּא.
 הַגְמָרָא דּוֹרֶשֶׁת אֶת מִשְׁמַעוֹת שְׁמוֹ שֶׁל אַחָב, אֻמְרַת הַגְמָרָא:
 מִשְׁמַעוֹת הָשֵׁם 'אַחָב', שְׁהִיָּה 'אח' – רַע לְשָׁמַיִם, וְאֵב לְעִבּוּדָתָא
 בּוֹכְבִּים, שְׁהִיָּה אוֹהֶבֶת בִּיּוֹת, כְּמוֹ שֶׁאֵב אוֹהֶב אֶת בְּנָיו, מִבְּאֵר
 הַגְמָרָא אֶת הַמְקוֹר לְלִשׁוֹנוֹת אֵלּוּ, 'אח' לְשָׁמַיִם, דְּבִתִּיב (מִשְׁלִי יז ט)
 'אח' לְצִדָּה וְלָדָד, כְּלוֹמַר, 'אח' שׁוֹו לְשׁוֹן אֲנַחָה וְצַעַר עַל דְּבַר רַע,
 נִבְרָא לַעֲת צָרָה, שִׁישׁ לְהִיאֲנַח עֲלֶיהָ, וְאֵב לְעִבּוּדָתָא בּוֹכְבִּים, דְּבִתִּיב
 (תְּהִלִּים ק"ג) 'בְּרַחֵם אֵב עַל בְּנִים', וּמוֹכַח שֶׁרַחֲמֵי הָאֵב עַל בְּנֵי הֵם
 גְּדוֹלִים.
 הַגְמָרָא דּוֹרֶשֶׁת פְּסוּקִים שְׂנֵאמְרוּ לְגַבִּי אַחָב: נֹאמַר בַּפְּסוֹק (מַלְכִּים
 א' טו ל"א) 'וַיַּעַשׂ אַחָב בֶּן עֲמִרִי הָרַע בְּעֵינֵי ה' מִכָּל אֲשֶׁר לְפָנָיו,
 וַיְהִי הַנֶּקֶל לְכָתוּב בְּהַאֲמַת יְרֵבְעָם בֶּן נְבָט' אֲמַר רַבִּי יוֹחֲנָן, מִלְשׁוֹן
 הַפְּסוֹק יֵשׁ לְלַמּוֹד שֶׁעֲבִירוֹת קְלוֹת שְׁעִשָּׂה אַחָב הִיוּ בְּהַמּוֹדוֹת
 שְׁעִשָּׂה יְרֵבְעָם, וְאַחָב חָטָא בְּחִטָּאִים חֲמוּרִים יוֹתֵר מִיְרְבַעַם, וּמִסְּנִי
 מַה תִּלָּה הַתְּכֹוֹב אֶת הַקְּלָקְלָה בְּיְרֵבְעָם, שֶׁבְּמַלְכֵי יִשְׂרָאֵל הִבָּאִים
 אַחֲרֵיהֶם נֹאמַר שֶׁלֹּא סָרוּ מִעַל 'חֲטָאוֹת יְרֵבְעָם', מִסְּנִי שְׁהוּא ו' י
 יְרֵבְעָם] הָיָה תְּחִלָּה לְקַלְקֵלָה – הוּא הִיָּה הַמֶּלֶךְ הָרִאשׁוֹן בִּישְׂרָאֵל
 שֶׁעֲבַד עֲבֹדָה זָרָה.
 נֹאמַר בַּפְּסוֹק לְגַבִּי הִנֵּהגַת יִשְׂרָאֵל בֶּאֲרַצָּם, 'אֵם מִזְחֻחָתָם בְּגִלְמִים עַל
 תַּלְמֵי שָׂדֶ' (דְּהוֹשֶׁה יב יב), אֲמַר רַבִּי יוֹחֲנָן בְּבִיאּוֹר לְשׁוֹן הַפְּסוֹק, אֵין לָךְ
 כָּל תִּלְמֵי וְתִלְמֵ – שִׁיעוֹר חֲרִישַׁת הַמַּחְרִישָׁה, בְּאַרְצָא יִשְׂרָאֵל, שֶׁלֹּא
 הַעֲמִיד עָלָיו אַחָב עֲבֹדָתָא בּוֹכְבִּים וְהַשְׁתַּחֲוֶה לוֹ.
 הַגְמָרָא מְבַאֵר מִנָּח שֶׁאֵין לְאַחָב חֵלֶק לְעוֹלָם הַבָּא. מְבַרְרַת
 הַגְמָרָא: וּמִנָּח לָן לֹא אֲתִי לְעִלְמָא דָּאִי – וּמִנָּח שֶׁאַחָב לֹא יִבּוֹא
 לְעוֹלָם הַבָּא, מִבְּאֵר הַגְמָרָא: דְּבִתִּיב (מַלְכִּים א' כא) 'וְהִקְרַתִּי

לשון זו, 'אֲחָאב כָּפַר בְּאַחֲלֵי יִשְׂרָאֵל, לְפִיכָּה אֵין לוֹ חֶלֶק בְּאַחֲלֵי יִשְׂרָאֵל', ולמדו זאת מלשון הפסוק 'לעשות להכעיס', שכפר על ידי עשיה, והיינו בכתיבה, ומכך שנאמר שהכעיס יותר מכל מלכי ישראל למדו שכולם היו משתפים שם שמים עם עבודה זרה, ואילו אחאב כפר לגמרי בה' ועבד רק עבודה זרה.

הגמרא מספרת את מעשיו הרעים של אחזיהו מלך יהודה: נאמר בפסוק לגבי יהוא שהשמיד את כל בית אחאב, והיה שם באותה שעה גם אחזיהו בן יהושפט מלך יהודה, שאמו היתה בת אחאב, 'וַיִּבְקֹשׁ אֶת אֲחֻזִּיהוּ וַיִּלְכְּדוּהוּ וְהוּא מִתְחַבֵּא בְּשִׁמְרוֹן' (דה"ב כ"ט, ויש לבאר מדוע היה אחזיהו המלך מתחבא באותה שעה, אָמַר רַבִּי לִי, שְׁתִּיה קוֹדֵר אֲזֻכְרוֹת – מוחק את שמות ה' הכתובים בספר תורה, ובוֹתָב שמות של עֲבוֹדַת בּוֹכְבִּים תַּחֲתֶיהָ, ואם היה עושה כן בפרהסיא לא היו מניחים לו לעשות כן, ולכן התחבא.

הגמרא מבארת את חטאי מנשה. אומרת הגמרא: למה נקרא שמו 'מְנַשֶּׁה' שְׁנֵשָׁה יָה – ששכח את הקדוש ברוך הוא. דָּבָר אַחֵר, 'מְנַשֶּׁה' שְׁהֵנִישׁ – שהשכיח את ישראל לְאִבְיָהֶם שְׁבַשְׁמִים, שהשכיחם מלעבוד את הקדוש ברוך הוא.

שואלת הגמרא: וּמִגֵּד לָא אֲתִי לְעֻלָּמָא דְּאֵתִי – מנין שאין למנשה חלק לעולם הבא, דְּכָתִיב (מלכים ב כא א.) 'כֵּן שְׁתִּים עֶשְׂרֵה שָׁנָה מְנַשֶּׁה בְּמִלְכּוֹ וְחִמְשִׁים וְחִמְשׁ שָׁנָה מָלַךְ בִּירוּשָׁלַיִם, וַיָּשֶׁב וַיָּבֶן אֶת הַבָּמוֹת אֲשֶׁר אָבֵד חֲזַקְיָהוּ אֲבִיו וַיִּסֶּם מִזְבֵּחַת לְבַעַל וַיַּעַשׂ (הר"ע) [אֲשֶׁרֶת] (בעיני ה') בְּאֶשׁ עֹשֶׂה אֲחָאב מִלֵּךְ יִשְׂרָאֵל, ויש לדרוש, מָה אֲחָאב אֵין לוֹ חֶלֶק לְעוֹלָם הַבָּא, וכמו שהוכח לעיל, אָף מְנַשֶּׁה אֵין לוֹ חֶלֶק לְעוֹלָם הַבָּא.

שנינו במשנה: רבי יהודה אומר, מְנַשֶּׁה יֵשׁ לוֹ חֶלֶק לְעוֹלָם הַבָּא, שְׁנֵאמַר וַיַּתְּפֵל מְנַשֶּׁה אֵל ה' וַיַּעֲתֵר לוֹ וכו'.

הגמרא מבארת את מחלוקת חכמים ורבי יהודה: אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן, וַיִּשְׁתַּחֲוֶה – חכמים ורבי יהודה, מִקְרָא אַחֵר דְּרָשׁוּ – למדו את דבריהם מאותו פסוק, אלא שנחלקו כיצד לדרשו, שְׁנֵאמַר (ירמיה טו ד) 'וַתִּתֵּן לָעֹשֶׂה לְכָל מַמְלָכוֹת הָאָרֶץ בְּגִלְל מְנַשֶּׁה בֶן יוֹחָנָהוּ, מֶר – רבי יהודה סָבַר, שכוונת הפסוק לומר שישראל יענשו בְּגִלְל מְנַשֶּׁה, שְׁהוּא עֹשֶׂה תְשׁוּבָה וַאֲנִיהוּ לֹא עָבֹד – וישראל לא עשו, למרות שיכלו ללמוד מתשובתו של מנשה, ומוכח שהתקבלה תשובתו ויש לו חלק לעולם הבא. וְכִי סָבַר – וחכמים האומרים שאין לו חלק לעולם הבא דורשים את הפסוק כך,

יִפְתָּה אֶת אֲחָאב וַיַּעַל וַיִּפֹּל בְּרַמּוֹת גִּלְעָד וַיֹּאמֶר יָה כִּבְה וְזֶה אֹמֶר כִּבְה' ומכך שהיה צורך לחפש מי שיפתה את אחאב ויסיטנו ללכת למלחמה ברמות גלעד, ששם ימות, מוכח שבקושי גדול הענישו ה', והיינו כיון שהיה שקול במעשיו.

מִשֶּׁה הגמרא: מִתְּקִיף לָהּ רַב יוֹסֵף, וכי אפשר לומר כן, מֵאֵן דְּכָתִב בִּיה – ששנאמר עליו (מלכים א' כא כה) 'דָּק לֹא הָיָה בְּאֲחָאב אֲשֶׁר הִתְכַּפֵּר לַעֲשׂוֹת חַטֵּי בְעֵינֵי ה' אֲשֶׁר הִסְתָּה אוֹתוֹ אֵיבָל אֲשֶׁת' וַתִּינָא – ושנינו בבברייתא בביאור הפסוק, שְׁבַל יוֹם הָיָה אֵיבָל אֲשֶׁתוֹ שׁוֹקֵלֶת אֶת אֲחָאב, וְנוֹתַת שְׁקָלִי וְהָב כַּמֶּשְׁקָלוֹ לַעֲבוֹדַת בּוֹכְבִּים, וְאֵת אֲמֶרֶת שְׁקוֹל הָיָה – ואתה אומר שהיה שקול במעשיו, חֲצִיו עוֹנוֹת וְחֲצִיו זְכוּיוֹת. מתרצת הגמרא: אֵלֹא באמת עשה אחאב עוֹנוֹת יוֹתֵר מִמְּצוּת, אלא שֶׁאֲחָאב וְיוֹתֵר בְּמִסְוֵנוֹ הָיָה, וּמִתּוֹךְ שְׁתֵּהֲנָה לְמִימְרֵי חֲכָמִים מְנַכְּסִיו בִּפְרִיו לוֹ מִחֲצָה מְעוֹנוֹתָיו, ולכן אמר רב נחמן שבאותה שעה היה שקול.

הגמרא דורשת את המשך הפסוקים: נאמר בפסוק לאחר ששאל ה' מי יפתה את אחאב, (מלכים א' כב כא"ב) 'וַיֵּצֵא הָרוּחַ וַיַּעֲמֵד לִפְנֵי ה' וַיֹּאמֶר אֲנִי אֶפְתָּנוּ וַיֹּאמֶר ה' אֵלָיו כִּמְהָ, וַיֹּאמֶר אֲנִי וְהָיִיתִי רוּחַ שֶׁקֶר בְּפִי כָל נְבִיאָיו וַיֹּאמֶר תִּפְתָּה וְגַם תִּזְכֵּל צֹא וְעֲשֵׂה כֵן. מבארת הגמרא: מֵאֵי 'רוּחַ' – מי היא אותה רוח שרצתה לפתות את אחאב ולגרום למיתתו, אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן, זו היא רוחו, שֶׁל נְבוֹת הַיִּזְרְעֵאלִי שגַּרְם אֲחָאב לְהִרְגוֹתוֹ כְּדִי לִרְשֹׁת אֶת כְּרִמּוֹ, ולכן רצה לנקום בו וללחוגו.

מֵאֵי – מה פירוש המשך הפסוק, שאמר ה' לרוח 'צֹא, והרי היה די בכך שיאמר לו ה' 'עשה כן', ומובן הדבר שכדי לעשות זאת עליו לצאת, אָמַר רַבִּינָא, 'צֹא מִמְּחִיצָתִי, שֶׁכֵּן כָּתִיב (תהלים קא ט) 'דוֹבֵר שְׁקָרִים לֹא יִבּוֹן לִגְדֵי עֵינִי', ואתה רוח רצתה להיות רוח שקר בפי כל נביאיו של אחאב שיאמרו לך גבולות שקר לעלות למלחמה ברמות גלעד, ולכן הוציאה ה' ממחיצתו. אָמַר רַב פִּפְא, הֵינִי דְּאֲמַרִּי אֵינִישׁ – זהו מה שרגילי בני אדם לומר, 'דְּפִשְׁעֵי קִינִיָּה מִתְּרִיב בִּיתִיָּה' – הנפרע מקנאתו בחבירו ורוצה להענישו על מה שעשה לו, סופו שמחריב את ביתו שלו, שהרי כאן רצה נבות לנקום באחאב והזיק לעצמו שיצא ממחיצתו של הקדוש ברוך הוא.

נאמר בפסוק: 'וַיַּעַשׂ אֲחָאב אֶת הָאֲשֶׁרָה וַיּוֹסֶף אֲחָאב לַעֲשׂוֹת לְחֻקֵּי עֵם ה' אֵלֵהֶם יִשְׂרָאֵל מִכָּל מַלְכֵי יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר הָיוּ לִפְנָיו' (מלכים א' טו א), אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן, כּוּוֹנֵת הַפֶּסֶק שֶׁכָּתַב אֲחָאב עַל דִּלְתוֹת שְׁמִרְוֹן